

LOPCOW-RANCOM-RAWEC Modeli Yardımıyla Sigortacılık Sektöründe Kurumsal Finansal Performans Analizi: Sompso Sigorta Örneği

Corporate Financial Performance Analysis in Insurance Industry with the Aid of LOPCOW-RANCOM-RAWEC Model: The Case of Sompso Insurance

Yüksel AYDIN^a

^a Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Anabilim Dalı, Sivas, Türkiye. yaydin@cumhuriyet.edu.tr

MAKALE BİLGİSİ	ÖZET
Anahtar Kelimeler: Kurumsal Finansal Performans ÇKKV Sigorta Sektörü LOPCOW RANCOM RAWEC	Amaç - ÇKKV yaklaşımlarının sigortacılık endüstrisinde uygulanması, performansın daha nesnel olarak ölçülmesine, organizasyonel açıdan güçlü ve zayıf yönlerin sistematik biçimde belirlenmesine, operasyonel süreçlerin verimlilik odaklı yeniden yapılandırılmasına ve stratejik karar alma mekanizmalarının rasyonelleştirilmesine katkı sağlamaktadır. Bu yönüyle ÇKKV temelli analizler, sigorta şirketlerinin üst yönetimine bir karar destek sistemi sunarak, kârlılık ile risk arasında optimal denge kurmalarını ve uzun vadede sürdürülebilir bir iş modeli geliştirmelerini mümkün kılmaktadır. Bu çalışma, LOPCOW-RANCOM-RAWEC entegre modelini kullanarak hayat dışı sigorta sektöründe kurumsal finansal performansı ölçmeyi ve sıralamayı amaçlamaktadır. Bu amaçla, önerilen karar alma yaklaşımı bir vaka çalışması aracılığıyla uygulanmıştır. Bu vaka çalışması, hayat dışı sigorta hizmetleri sağlayan bir şirketin kurumsal performans değerlendirme sürecine odaklanmaktadır.
Gönderilme Tarihi 19 Ocak 2025 Revizyon Tarihi 7 Haziran 2025 Kabul Tarihi 20 Haziran 2025	Yöntem - Mevcut çalışmada, literatürdeki önceki çalışmalar dikkate alınarak kurumsal finansal performans analizi için on adet finansal performans kriteri belirlenmiştir. Bu performans kriterlerinin önem ağırlıkları LOPCOW ve RANCOM prosedürleri kullanılarak hesaplanmıştır. Ayrıca, karar alternatiflerinin sıralaması RAWEC yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir.
Makale Kategorisi: Araştırma Makalesi	Bulgular - Nihai ağırlıklandırma bulgularına göre, ilgili hayat dışı sigorta şirketinin kurumsal finansal performansını etkileyen en önemli üç kriter sırasıyla hasar prim oranı, tutma oranı ve acente alacaklarının öz sermayeye oranıdır. RAWEC sıralama sonuçları, şirketin COVID-19 salgınının ortaya çıktığı yıl olan 2020'de en iyi performansını gösterdiğini ortaya koymaktadır. Ancak genel sıralama sonuçları incelendiğinde, ilgili şirketin performansının yıllar içinde tutarsız olduğu söylenebilir. Dahası, önerilen karar alma yaklaşımının etkinliği çeşitli duyarlılık ve karşılaştırma analizleriyle test edildi. Bulgular, önerilen karar modelinin güvenilir ve sağlam sonuçlar ürettiğini göstermektedir.
	Tartışma - Sigorta sektöründe kurumsal finansal performansın ölçülmesi ve değerlendirilmesi, sigorta firmalarının hem mikro hem de makroekonomik düzeyde önemli faydaları nedeniyle sektör yöneticileri, poliçe sahipleri, düzenleyici otoriteler, politika yapıcılar ve diğer paydaşlar açısından kritik öneme sahiptir.
ARTICLE INFO	ABSTRACT
Keywords: Corporate Performance MCDM Insurance Sector LOPCOW RANCOM RAWEC	Purpose - The application of MCDM approaches in the insurance industry contributes to a more objective assessment of performance, the systematic identification of organizational strengths and weaknesses, the efficiency-oriented restructuring of operational processes, and the rationalization of strategic decision-making mechanisms. In this context, MCDM-based analyses serve as a decision support system for the top management of insurance companies, enabling them to establish an optimal balance between profitability and risk, and to develop a sustainable business model in the long term. This study aims to measure and rank corporate financial performance in the non-life insurance sector using the LOPCOW-RANCOM-RAWEC integrated model. For this purpose, the proposed decision-making approach is applied through a case study. This case study focuses on the corporate performance evaluation process of a company providing non-life insurance services.
Received 19 January 2025 Revised 7 June 2025 Accepted 20 June 2025	Design/methodology/approach - In the current study, ten financial performance criteria are determined for corporate financial performance analysis by considering previous studies in the literature. The importance weights of these performance criteria are calculated using the LOPCOW and RANCOM procedures. In addition, the ranking of decision alternatives is performed using the RAWEC method.
	Findings - According to the final weighting findings, the three most important criteria affecting the corporate financial performance of the relevant non-life insurance company are, respectively, loss premium ratio, retention ratio and the ratio of agency receivables to equity. The RAWEC ranking

Önerilen Atıf/Suggested Citation

Aydın, Y. (2025). LOPCOW-RANCOM-RAWEC Modeli Yardımıyla Sigortacılık Sektöründe Kurumsal Finansal Performans Analizi: Sompso Sigorta Örneği, İşletme Araştırmaları Dergisi, 17 (2), 1273-1287.

Article Classification:
Research Article

results reveal that the company showed its best performance in 2020, the year when the COVID-19 pandemic emerged. However, when the overall ranking results are examined, it can be said that the performance of the relevant company has been inconsistent over the years. Moreover, the effectiveness of the proposed decision-making approach was tested with various sensitivity and comparison analyses. The findings show that the proposed decision model produces reliable and robust results.

Discussion - The measurement and evaluation of corporate financial performance in the insurance sector is of critical importance to industry managers, policyholders, regulatory authorities, policy makers and other stakeholders due to the significant benefits of insurance companies at both micro and macroeconomic levels.

1. GİRİŞ

Sigorta sektörü bireyler, firmalar, sektörler ve ülkeler gibi çeşitli ekonomik aktörlere kritik faydalar sağlar. Bireyler açısından değerlendirildiğinde sigorta şirketleri; sağlık sorunları, kazalar ve mülkiyet kayıpları gibi beklenmedik olumsuz durumlara karşı mali güvence sağlayarak, geleceğe yönelik belirsizliklerin oluşturduğu endişelerin azaltılmasına katkıda bulunmaktadır (Aydın, 2019). Firmalar açısından ise sigorta, operasyonel ve finansal riskleri azaltmak vasıtasıyla kurumsal istikrarın tesisine yardımcı olmakta, aynı zamanda güvence sağladığı risk alanları üzerinden firmaları yenilik yapmaya ve ölçek büyümeye teşvik etmektedir. Dahası, sigorta şirketleri tarafından toplanan primlerin uzun vadeli finansal varlıklara yönlendirilmesi yoluyla gerek finansal sistemin derinliği ve likiditesi artırılmakta gerekse de ekonomik büyümeye doğrudan katkı sağlanmaktadır (Sehhat vd., 2015; Işık, 2021).

Ülke ekonomileri açısından değerlendirildiğinde, sigortacılık faaliyetleri; doğal afetler, ekonomik krizler veya diğer büyük ölçekli sistemik şokların ardından toparlanma sürecini hızlandırarak ekonomik direncin artırılmasına katkıda bulunmaktadır. Bununla beraber, sigorta şirketlerinin prim gelirlerini uzun vadeli ve üretken yatırım araçlarına yönlendirmesi, para ve sermaye piyasalarının derinleşmesine ve kaynak tahsisinin etkinliğine katkıda bulunarak, ülkeler açısından sürdürülebilir ve istikrarlı bir ekonomik modelin inşasına yapısal bir zemin hazırlamaktadır (Bayrakçı ve Aksoy, 2019). Bununla beraber, sigortacılık faaliyetleri hükümetleri öngörülemez olaylardan kaynaklanan finansal kayıplardan korumakta ve ekonomik faaliyetlerde istikrarı sağlamaktadır (Çamlıbel, 2022; Işık vd., 2023). Dolayısıyla, sigorta firmaları ve sigortacılık faaliyetleri çeşitli ekonomik birimlere risk yönetimi çözümleri sağlayarak, finansal piyasaları istikrarını ve ekonomik dayanıklılığı destekleyerek hem dayanıklı bir finansal ekosistemin hem de sürdürülebilir bir ekonominin tesis edilmesinde hayati bir rol oynamaktadır.

Sigorta sektöründe kurumsal finansal performansın ölçülmesi ve değerlendirilmesi, sigorta firmalarının hem mikro hem de makroekonomik düzeyde önemli faydaları nedeniyle sektör yöneticileri, poliçe sahipleri, düzenleyici otoriteler, politika yapımcılar ve diğer paydaşlar açısından kritik öneme sahiptir (Akbulut, 2025). Bu çalışmada kurumsal finansal performans analizi için entegre bir karar verme algoritması önerilmiştir. Önerilen karar verme yaklaşımı LOPCOW, RANCOM ve RAWEC algoritmalarını içermektedir. Bu prosedürlerden LOPCOW ve RANCOM prosedürleri sırasıyla objektif ve subjektif kriter ağırlıklarının elde edilmesinde kullanılmıştır. Önerilen modelin son bileşeni olan RAWEC yaklaşımı ise alternatiflerin sıralanmasından sorumludur. Önerilen kurumsal performans değerlendirme modelinin uygulanması ve test edilmesi için çalışmada bir vaka çalışması tasarlanmıştır. Bu vaka çalışması, hayat dışı sigorta hizmetleri sağlayan bir şirketin kurumsal performans değerlendirme sürecine odaklanmaktadır.

Bu araştırmanın yeniliği ve literatüre katkıları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Sigortacılık sektöründe kurumsal finansal performansın değerlendirilmesine yönelik yeni bir karar verme yaklaşımı geliştirilmiştir.
- Daha dengeli ve tarafsız kriter ağırlıkları elde etmek için yeni bir entegre ağırlıklandırma stratejisi önerilmiştir. Bu strateji, doğrusal bir ağırlık entegrasyon yaklaşımıyla LOPCOW ve RANCOM prosedürlerini entegre etmektedir.
- LOLCOW-RANCOM-RAWEC metodolojisi, ÇKKV literatüründe ilk kez bir kurumsal finansal performans değerlendirme problemini çözmek amacıyla uygulanmıştır.
- Geliştirilen hibrit yaklaşım, kurumsal finansal performans ölçme, analiz etme ve değerlendirmede sigorta yöneticilerine, poliçe sahiplerine, politika yapımcılara ve diğer paydaşlara yardımcı olan

kapsamlı bir karar destek sistemine olanak sağlamakta ve bu da sigortacılık sektörü ile ilgili tüm paydaşların daha bilinçli ve sağlam kararlar almasını kolaylaştırmaktadır.

- Tanıtılan metodoloji, hayat dışı sigorta sektöründe faaliyette bulunan bir şirketle ilgili bir vaka çalışmasına uygulanmıştır. Son olarak, geçmişte aynı vaka için LOLCOW, RANCOM ve RAWEC kombinasyonunu kullanan hiçbir çalışma yapılmamıştır. Çalışmanın özgünlüğü, sigorta sektöründe kurumsal finansal performansın ilk kez firmalar arası karşılaştırmadan ziyade firma düzeyinde 10 finansal kritere göre değerlendirilmesinden kaynaklanmaktadır.

Bu çalışma yedi bölüm olarak kurgulanmıştır. Birinci bölümde yer alan girişin ardından ikinci bölümde, ilgili alandaki literatür sistematik bir biçimde incelenmiştir. Üçüncü bölümde, çalışmada önerilen karar verme yaklaşımı detaylı bir şekilde sunulmuş, dördüncü bölümde ise mevcut vaka çalışmasında önerilen modelin uygulanmasına ilişkin ampirik bulgular rapor edilmiştir. Beşinci bölümde, önerilen modelin sağlamlığını ve güvenilirliğini test etmek amacıyla bir dizi duyarlılık analizi gerçekleştirilmiştir. Altıncı bölümde, elde edilen bulgular doğrultusunda yönetsel ve uygulamaya dönük çıkarımlar sunulmuş; son bölüm olan yedinci bölümde ise çalışmanın genel değerlendirmesi yapılmış ve elde edilen ampirik sonuçlar tartışılmıştır.

2. LİTERATÜR İNCELEMESİ

Sigortacılık sektöründe kurumsal performans ölçümüne ilişkin ÇKKV yöntemlerine ile yapılan birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalardan bazılarının kısa özeti aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 1. Literatür İncelemesi

Yazar(lar)	Dönem(ler)	Örneklem	Ağırlık	Sıralama
Hao ve Chou (2005)	1997-1999	Tayvan'da faaliyet gösteren sigorta şirketleri	AHP	TOPSIS
Khodamoradi vd. (2014)	2010-2012	Tahran Borsası'nda işlem gören sigorta şirketleri	DEMATEL	PROMETHEE
Sehhat vd. (2015)	2015	İran'da faaliyet gösteren 7 sigorta şirketi	AHP	TOPSIS
Venkateswarlu ve Rao (2016)	2013	Hindistan bulunan 16 sigorta şirketi	Eşit Ağırlık	GİA ve TOPSIS
Ahmadi vd. (2017)	2012-2013	Kuzey Horasan'da bulunan 13 sigorta şirketi	AHP	TOPSIS
Işık (2019)	2009-2017	Türkiye'de faaliyet gösteren hayat dışı sigorta sektörü	CRITIC	TOPSIS ve MULTIMOORA
Bayrakçı ve Aksoy (2019)	2018	Türk sigorta sektörüne kayıtlı 18 bireysel emeklilik şirketi	Entropi	ARAS
Aydın (2019)	2015-2017	Türk hayat/emeklilik sigorta sektörü	CRITIC	TOPSIS
Işık (2021)	2011-2020	Axa sigorta şirketi	AHP ve CRITIC	WEDBA
Çamlıbel (2022)	2015-2019	Türkiye'de bulunan 10 hayat/emeklilik şirketi	SD	MARCOS
Demir (2022)	2013-2020	Anadolu Sigorta şirketi	PSI-SD	MABAC
Akbulut ve Gümüşkaya (2022)	2010-2021	Türk hayat dışı sigorta sektörü	AHP ve SV	MAIRCA
Işık vd. (2023)	2011-2019	Türk sigorta sektörüne kayıtlı hayat dışı sigorta şirketleri	LOPCOW ve SWARA II	MARCOS
Akbulut ve Aydoğan (2023)	2010-2021	Türkiye'de faaliyet gösteren hayat/emeklilik sigorta sektörü	SV	SAW ve ARAS
Işık vd. (2025)	2015-2019	Hisseleri BİST'e kayıtlı 5 hayat dışı sigorta şirketi	Pisagor Bulanık AHP	MAIRCA

Akbulut (2025)	2021-2023	Türk sigorta sektöründe faaliyet gösteren ve aktif büyüklüğü açısından en büyük piyasa payına sahip 9 hayat dışı sigorta şirketi	Gri PSI	Gri MARCOS
----------------	-----------	--	---------	------------

Tablo 1’de verilen literatürdeki mevcut çalışmalar incelendiğinde, genel olarak sigortacılık sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin kurumsal performansını çeşitli karar verme metodolojileriyle değerlendiren birçok çalışma bulunmaktadır. Ancak bu literatür derlemesinden elde edilen genel izlenim, önceki çalışmaların çoğunlukla geleneksel yöntemler kapsamında (AHP, TOPSIS, CRITIC, Entropi vb.) ele alındığı ve özellikle firma düzeyinde derinlemesine analizlerden çok sektör veya alt sektör düzeyindeki karşılaştırmalı modellere odaklandığı görülmektedir. Ayrıca, birçok çalışmanın finansal performansı yalnızca belirli birkaç yıl için değerlendirdiği ve ağırlıklandırma süreçlerinde objektif-subjektif karar verme algoritmalarının entegrasyonunun sınırlı kaldığı ifade edilebilir. Bu durum gerek analiz çerçevesinin dar kalmasına gerekse de elde edilen bulguların metodolojik tutarlılığının sınırlı olmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda mevcut vaka çalışması, hem özgün bir entegre ağırlıklandırma yaklaşımı (LOPCOW-RANCOM) hem de nispeten yeni bir sıralama yaklaşımı (RAWEC) kullanması açısından literatürdeki bu metodolojik boşluğu doldurmayı ve sigorta firmalarının performansını daha bütüncül, hassas ve firma düzeyinde değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

3. YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde, Sompo Sigorta şirketinin kurumsal finansal performansının ölçüm sürecinde yararlanılmış olan metodolojik çerçeve sunulmuştur.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada, örneklem olarak seçilen Sompo Sigorta şirketinin yıllara ilişkin kurumsal finansal performansının analizi için LOPCOW, RANCOM ve RAWEC yöntemleri önerilmiştir. Önerilen modelde, değerlendirme kriterlerine ilişkin objektif ağırlıkların tespit edilmesinde LOPCOW yöntemi kullanılırken, kriterleri ilişkin subjektif ağırlıkların tespitinde RANCOM yöntemi kullanılmıştır. Diğer taraftan Sompo Sigorta’nın kurumsal finansal performansının dönemler bazında sıralanma sürecinde ise RAWEC yöntemi önerilmiştir. Dolayısıyla bu bölümde bahsi geçen ÇKKV yaklaşımlarının uygulama prosedürleri tanıtılmıştır.

3.1.1. LOPCOW Yöntemi

Değerlendirme kriterlerine ilişkin objektif önem ağırlıklarının belirlenmesi sürecinde yararlanılan LOPCOW yöntemi, Ecer ve Pamucar (2022) tarafından literatüre kazandırılmıştır. Yöntemin hesaplama prosedürü 4 aşamadan oluşmaktadır (Ecer ve Pamucar, 2022:4-5; Biswas vd., 2022:152-153).

Aşama 1. Alternatifler ve değerlendirme kriterlerinden oluşan karar matrisi Eşitlik (1)’e göre oluşturulur.

$$X = [x_{ij}]_{m \times n} = \begin{bmatrix} x_{11} & x_{12} & \cdots & x_{1n} \\ x_{21} & x_{22} & \cdots & x_{2n} \\ \vdots & \vdots & \cdots & \vdots \\ x_{m1} & x_{m2} & \cdots & x_{mn} \end{bmatrix} \quad (1)$$

Aşama 2. Seçilen performans kriterleri fayda ve maliyet özellikler doğrultusunda sırasıyla Eşitlik (2) ve Eşitlik (3) ile normalize edilmektedir.

$$r_{ij} = \frac{x_{ij} - \min_{ij}}{\max_{ij} - \min_{ij}} \quad (2)$$

$$r_{ij} = \frac{\max_{ij} - x_{ij}}{\max_{ij} - \min_{ij}} \quad (3)$$

Aşama 3. Performans kriterlerine ilişkin yüzdesel değerler Eşitlik (4) vasıtasıyla elde edilmektedir.

$$PV_{ij} = \left| \ln \left[\frac{\sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n r_{ij}^2}{n}}}{\sigma} \right] \right| \times 100 \quad (4)$$

Aşama 4. Her bir performans göstergesine ilişkin objektif önem ağırlıkları Eşitlik (5)'ten yararlanılarak tespit edilmektedir.

$$w_j = \frac{PV_{ij}}{\sum_{j=1}^m PV_{ij}}; \sum_{j=1}^n w_j = 1 \quad (5)$$

3.1.2. RANCOM Yöntemi

Więckowski vd. (2023) geliştirilen RANCOM yöntemi, değerlendirme kriterlerine ilişkin subjektif önem ağırlıklarının tespit edilmesi sürecinde kullanılan bir ağırlıklandırma yöntemidir. Söz konusu yöntem 4 adımdan oluşan bir uygulama prosedürüne sahiptir. (Więckowski vd. 2023: 6; Więckowski vd. 2024: 7-8):

Aşama 1. Seçilen değerlendirme ölçütleri, alanında uzman kişiler tarafından puanlanarak değerlendirilmektedir.

Aşama 2. Eşitlik (7)'de verilen değerlendirme ölçeği kapsamında, Eşitlik (6)'da gösterilen ikili karşılaştırma matrisi oluşturulur.

$$X = \begin{matrix} & \begin{matrix} C_1 & C_2 & \dots & C_m \end{matrix} \\ \begin{matrix} C_1 \\ C_2 \\ \vdots \\ C_n \end{matrix} & \begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} & \dots & a_{1m} \\ a_{21} & a_{22} & \dots & a_{2m} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ a_{n1} & a_{n2} & \dots & a_{nm} \end{bmatrix} \end{matrix} \quad (6)$$

$$a_{ij} = \begin{cases} \text{if } f(C_i) < f(C_j) & \text{ise } 1 \\ \text{if } f(C_i) = f(C_j) & \text{ise } 0.5 \\ \text{if } f(C_i) > f(C_j) & \text{ise } 0 \end{cases} \quad (7)$$

Burada $f(C)$, C . kriterin önem fonksiyonunu ifade etmektedir.

Aşama 3. İkili karşılaştırma matrisinde yararlanılarak Eşitlik (8)'e göre kriter ağırlıklarına ilişkin yatay vektör değerleri elde edilmektedir.

$$SCW_j = \sum_{i=1}^n a_{ij} \quad (8)$$

Aşama 4. Eşitlik (9) kapsamında seçilen değerlendirme kriterlerine ilişkin subjektif önem ağırlıklar hesaplanmaktadır.

$$w_j = \frac{SCW_j}{\sum_{j=1}^n SCW_j}; \sum_{j=1}^n w_j = 1 \quad (9)$$

3.1.3. Optimal Ağırlıklandırma Yöntemi

Mevcut çalışmada, LOPCOW-RANCOM kriter önem ağırlıkları sırasıyla $w_j^{(LOPCOW)}$ ve $w_j^{(RANCOM)}$ olarak gösterilmiş olup, her bir değerlendirme kriterine ilişkin nihai önem ağırlıkları Eşitlik (10) yardımıyla hesaplanmıştır (Işık vd. 2024).

$$w_j = \Psi w_j^{(LOPCOW)} + (1 - \Psi) w_j^{(RANCOM)} \quad (10)$$

3.1.4. RAWEC Yöntemi

ÇKKV literatüründe karar alternatiflerinin başarı durumlarına göre sıralanması sürecinde yararlanılan RAWEC yöntemi, Puška vd., (2024) tarafından geliştirilen nispeten yeni bir yöntemdir. Söz konusu yöntemin uygulama prosedürü aşağıda gösterilen 4 adımdan oluşmaktadır (Akbulut ve Aydın, 2024: 1164-1165; Puška vd., 2024: 5-6).

Aşama 1. Eşitlik (1)'de verilen karar matrisi oluşturulmaktadır.

Aşama 2. Değerlendirme kriterleri karar vericiler açısından niteliklerine göre bu adımda çift yönlü olarak normalize edilmektedir. Bu kapsamda faydalı kriterler Eşitlik (11), maliyetli kriterler ise Eşitlik (12) aracılığıyla normalize edilmektedir.

$$v_{ij} = \frac{y_{ij}}{\max\{y_{ij} | i = 1, 2, \dots, m\}} \text{ ve } v'_{ij} = \frac{\min\{y_{ij} | i = 1, 2, \dots, m\}}{y_{ij}} \quad (11)$$

$$v_{ij} = \frac{\min\{y_{ij} | i = 1, 2, \dots, m\}}{y_{ij}} \text{ ve } v'_{ij} = \frac{y_{ij}}{\max\{y_{ij} | i = 1, 2, \dots, m\}} \quad (12)$$

Aşama 3. Kriterlerin önem ağırlıklarından kaynaklanan sapma değerlerinin tespit edilebilmesi için Eşitlikler (13-14) kullanılır.

$$n_{ij} = \sum_{i=1}^m w_j \cdot (1 - v_{ij}) \quad (13)$$

$$n'_{ij} = \sum_{i=1}^m w_j \cdot (1 - v'_{ij}) \quad (14)$$

Aşama 4. Her bir karar alternatifi için Ω_i skoru Eşitlik (15)'ten yararlanılmak suretiyle hesaplanmaktadır.

$$\Omega_i = \frac{n'_{ij} - n_{ij}}{n'_{ij} + n_{ij}} \quad (15)$$

Burada Ω_i skoru en yüksek olan karar alternatifi, en başarılı olarak değerlendirilir.

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu araştırmanın temel amacı, Türkiye'nin önde gelen hayat dışı sigorta şirketlerinden biri olan Sompo Sigorta'nın 2015–2023 dönemine ait kurumsal finansal performansını, ÇKKV yöntemlerine dayalı bir yaklaşımla karşılaştırmalı olarak analiz etmek ve değerlendirmektir. Hayat dışı branşların tümünde faaliyette bulunan ve yabancı sermayeli bir sigorta şirketi olan Sompo Sigorta, Türkiye genelinde 10 bölge müdürlüğü ve 3 şube ile faaliyetlerine devam etmektedir. 2023 yılı itibarıyla çalışan sayısı 791'dir.

3.3. Veri Seti

Sompo Sigorta şirketinin kurumsal finansal performansının değerlendirilmesi amacıyla önceki literatürden (Alenjagh, 2013; Akbulut & Gümüşkaya, 2022; Işık, 2019) faydalanılarak 10 performans göstergesi belirlenmiştir. Belirlenen performans göstergelerine ilişkin veriler, ilgili şirketin düzenli olarak yayınlamış olduğu faaliyet raporlarından elde edilmiştir. Çalışma kapsamında belirlenmiş olan kurumsal finansal performans göstergelerine ilişkin bilgiler Tablo 2'de rapor edilmiştir.

Tablo 2. Seçilen Performans Göstergeleri

Sıra	Kod	Performans Ölçütü	Nitelik
1	D1	Alınan Prim/Özkaynak	Minimum
2	D2	Özkaynak/Teknik Karşılıklar (%)	Maksimum
3	D3	Likidite Oranı	Maksimum
4	D4	Prim ve Reasürans Alacakları/Toplam Aktifler	Minimum
5	D5	Acente Alacakları/Özkaynaklar (%)	Minimum
6	D6	Konservasyon Oranı	Minimum
7	D7	Tazminat Tediye Oranı	Minimum
8	D8	Hasar Prim Oranı (Net)	Minimum
9	D9	Teknik Bölüm Dengesi/Alınan Prim	Maksimum
10	D10	Özkaynak Kârlılığı	Maksimum

4. VERİLERİN ANALİZİ

Bu bölümde çalışma kapsamında örneklem olarak seçilen Sompo Sigorta şirketinin kurumsal finansal performansının değerlendirilmesi amacıyla faydalanılan objektif ağırlıklandırma yöntemlerinden LOPCOW, subjektif ağırlıklandırma yöntemlerinden RANCOM ve sıralama yöntemlerinden biri olan RAWEC yöntemini uygulanması sonucunda elde edilen ampirik sonuçlar rapor edilmiştir.

4.1. LOPCOW Objektif Ağırlıklandırma Yöntemine İlişkin Bulgular

Analiz sürecine değerlendirme kriterlerine ilişkin objektif önem ağırlıklarının tespit edilmesiyle başlanmıştır. Bu kapsamda ilk olarak Eşitlik (1)'e göre Tablo 3'te gösterilen karar matrisi oluşturulmuştur.

Tablo 3. Karar Matrisi

	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10
2015	3,82	36,4	1,3	16,3	49	68,6	50,5	72,9	3,1	10,3
2016	5,33	24,3	0,99	11,3	40,4	79,3	39,4	70,7	7,6	40,7
2017	2,67	42,4	1,15	9,3	19,1	67,2	33,7	70,8	13,4	43,9
2018	2,21	49,2	1,3	10,4	13,3	60,7	77,2	77	7,5	29
2019	2,08	53,8	1,4	8,9	9,8	65,5	77,2	72,4	12,2	34,2
2020	1,69	58,8	3,8	9,1	10	60,5	33	70,5	12,5	21,3
2021	1,67	57,6	5,1	14,2	22	53,8	36,7	85	5,6	16
2022	4,16	31,1	5,4	16,7	29,7	63,4	40,3	100,9	3,5	20,5
2023	3,37	36,6	4,1	14	21,4	69,3	41,2	85,7	15,5	69,5

Eşitlik (2-3) kullanılarak elde edilen normalize karar matrisi Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Normalize Karar Matrisi

	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10
2015	0,5874	0,3507	0,0703	0,0513	0,0000	0,4196	0,6041	0,9211	0,0000	0,0000
2016	1,0000	0,0000	0,0000	0,6923	0,2194	0,0000	0,8552	0,9934	0,3629	0,5135
2017	0,2732	0,5246	0,0363	0,9487	0,7628	0,4745	0,9842	0,9901	0,8306	0,5676
2018	0,1475	0,7217	0,0703	0,8077	0,9107	0,7294	0,0000	0,7862	0,3548	0,3159
2019	0,1120	0,8551	0,0930	1,0000	1,0000	0,5412	0,0000	0,9375	0,7339	0,4037
2020	0,0055	1,0000	0,6372	0,9744	0,9949	0,7373	1,0000	1,0000	0,7581	0,1858
2021	0,0000	0,9652	0,9320	0,3205	0,6888	1,0000	0,9163	0,5230	0,2016	0,0963
2022	0,6803	0,1971	1,0000	0,0000	0,4923	0,6235	0,8348	0,0000	0,0323	0,1723
2023	0,4645	0,3565	0,7052	0,3462	0,7041	0,3922	0,8145	0,5000	1,0000	1,0000

LOPCOW yönteminin son aşamasında ilk olarak Eşitlik (4) kullanılarak seçilen kurumsal performans kriterlerine ilişkin yüzdesel değerler hesaplanmıştır. Ardından, Eşitlik (5) ile her bir performans kriterine ilişkin objektif önem ağırlıklar tespit edilmiştir. Yapılan hesaplamalar sonucunda ulaşılan bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. LOPCOW Yöntemi Sonuçları

	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10
PV _{ij}	34,8500	60,0586	28,7626	54,0048	73,1892	77,4737	65,8976	86,4520	47,2151	41,5129
w _j	0,0612	0,1055	0,0505	0,0948	0,1285	0,1361	0,1157	0,1518	0,0829	0,0729
Sıra	9	5	10	6	3	2	4	1	7	8

Tablo 5'te rapor edilen sonuçlar, Sompo Sigorta şirketinin 2015-2023 yıllarına ilişkin kurumsal finansal performansına etki eden en önemli üç kriterin sırasıyla, D8 (net hasar prim oranı), D6 (konservasyon oranı) ve D5 (acente alacaklarının toplam özkaynaklara oranı) olduğunu göstermektedir. Buna ek olarak analiz kapsamına alınan dönemler için söz konusu sigorta şirketinin kurumsal finansal performansını en az etkileyen üç performans göstergesi ise sırasıyla D3 (likidite oranı), D1 (alınan primlerin toplam özkaynaklara oranı) ve D10 (özkaynak kârlılığı) olarak tespit edilmiştir.

4.2. RANCOM Subjektif Ağırlıklandırma Yöntemine İlişkin Bulgular

Analiz sürecinin ikinci aşamasında, Sompo Sigorta şirketinin kurumsal finansal performansının değerlendirilmesi amacıyla belirlenen değerlendirme kriterlerine ilişkin subjektif önem ağırlıkları uzman görüşleri kapsamında hesaplanmıştır. Bu kapsamda seçilen performans göstergelerine ilişkin subjektif ağırlıkların belirlenebilmesi için sigorta sektöründe yönetici pozisyonunda görev yapmakta olan en az 20 yıl deneyimli, biri yüksek lisans ve ikisi lisans mezunu olmak üzere toplamda üç sektör profesyoneli ile görüşme sağlanmıştır. Söz konusu sektör profesyonellerinden Eşitlik (7)'de gösterilen ölçek vasıtasıyla uzlaşık görüşler alınarak, Eşitlik (6) kapsamında ikili karşılaştırma matrisi oluşturulmuştur. Oluşturulan ikili karşılaştırma matrisi Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. İkili Karşılaştırma Matrisi

	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10
D1	0,5	1	1	0	0	0	0	0	0	0
D2	0	0,5	1	1	0	0	0	0	0	1
D3	0	0	0,5	0	0	0	0	0	0	0
D4	1	0	1	0,5	0,5	0	0	0	0	1
D5	1	1	1	0,5	0,5	0	0	0	1	0
D6	1	1	1	1	1	0,5	1	0	1	0
D7	1	1	1	1	1	0	0,5	0	0	0
D8	1	1	1	1	1	1	1	0,5	0,5	0,5
D9	1	1	1	1	0	0	1	0,5	0,5	0
D10	1	0	1	1	0	1	1	0	1	0,5

Oluşturulan ikili karşılaştırma matrisi kullanılarak, RANCOM yönteminin son aşamasında, öncelikle Eşitlik (8) kullanılarak kriter önem ağırlıklarının yatay vektör SCW_j değerleri hesaplanmıştır. Ardından ise, Eşitlik (9) kullanılarak kurumsal finansal performans göstergelerine ilişkin subjektif önem ağırlıkları hesaplanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 7’de rapor edilmiştir.

Tablo 7. RANCOM Yöntemi Sonuçları

	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10
SCW_j	2,5	3,5	0,5	4	5	7,5	5,5	8,5	6	6,5
w_j	0,0505	0,0707	0,0101	0,0808	0,1010	0,1515	0,1111	0,1717	0,1212	0,1313
Sıra	9	8	10	7	6	2	5	1	4	3

Sektör profesyonellerinin uzlaşık görüşleri kapsamında hesaplanmış olan ve Tablo 7’de sunulan ampirik bulgular kapsamında, Sompo Sigorta şirketinin 2015-2023 yıllarına ilişkin kurumsal finansal performansına etki eden en önemli üç kriterin D8 (net hasar prim oranı), D6 (konservasyon oranı) ve D10 (öz kaynak kârlılığı) olduğu ifade edilebilir. Diğer taraftan, bahsi geçen sigorta şirketinin kurumsal finansal performansı üzerinde etkisi en az olan üç kriter ise D3 (likidite oranı), D1 (alınan primlerin toplam öz kaynaklara oranı) ve D2 (toplam öz kaynakların teknik karşılıklara oranı) olarak belirlenmiştir.

4.3. Performans Kriterlerin Optimal Ağırlıklarına İlişkin Bulgular

LOPCOW yöntemine dayalı olarak elde edilen değerlendirme ölçütlerine ilişkin objektif önem ağırlıkları ve RANCOM yöntemine dayalı olarak elde edilen değerlendirme ölçütlerine ilişkin subjektif önem ağırlıkları Eşitlik (10) vasıtasıyla birleştirilerek, her bir değerlendirme ölçütüne ilişkin nihai önem ağırlıkları tespit edilmiştir. Tablo 8’de elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 8. Nihai Önem Ağırlıkları

	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10
$w_j^{(LOPCOW)}$	0,0612	0,1055	0,0505	0,0948	0,1285	0,1361	0,1157	0,1518	0,0829	0,0729
$w_j^{(RANCOM)}$	0,0505	0,0707	0,0101	0,0808	0,1010	0,1515	0,1111	0,1717	0,1212	0,1313
$w_j^{(NİHAİ)}$	0,0559	0,0881	0,0303	0,0878	0,1148	0,1438	0,1134	0,1618	0,1022	0,1021
Sıra	9	7	10	8	3	2	4	1	6	5

Tablo 8’de verilen değerlendirme kriterlerine ilişkin nihai ağırlık skorları dikkate alındığında, 2015-2023 dönemi için Sompo Sigorta şirketinin kurumsal finansal performansı üzerinde en etkili üç kriterin sırasıyla D8 (net hasar prim oranı), D6 (konservasyon oranı) ve D5 (acente alacaklarının öz kaynaklara oranı) olduğu görülmektedir. Bununla birlikte kurumsal finansal performans üzerinde etkisi en az olan üç değerlendirme kriterinin ise D3 (likidite oranı), D1 (alınan primlerin toplam öz kaynaklara oranı) ve D4 (prim ve reasürans alacaklarının toplam aktiflere oranı) olduğu tespit edilmiştir.

4.4. RAWEC Yöntemine İlişkin Bulgular

Kurumsal finansal performans ölçütlerine ilişkin olarak belirlenmiş olan değerlendirme kriterlerine ait nihai önem ağırlıklarına ilişkin katsayılar bu bölümünde, RAWEC yöntemi kapsamına alınarak Sompo Sigorta şirketinin yıllara ilişkin performans skorları ve başarı sıralamaları tespit edilmiştir. RAWEC yönteminin ilk aşamasında Eşitlik (1)'e göre oluşturulan ve Tablo 3 vasıtasıyla sunulan karar matrisi oluşturulmuştur. Ardından, oluşturulan karar matrisi performans kriterlerinin karar vericiler açısından niteliklerine göre Eşitlikler (11-12) kapsamında normalize edilerek Tablo 9 ve Tablo 10'da rapor edilmiştir.

Tablo 9. Normalize Karar Matrisi (Faydalı Kriterler için)

	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10
2015	0,7167	0,6190	0,2407	0,5460	0,2000	0,7843	0,6535	0,9671	0,2000	0,1482
2016	1,0000	0,4133	0,1833	0,7876	0,2426	0,6784	0,8376	0,9972	0,4903	0,5856
2017	0,5009	0,7211	0,2130	0,9570	0,5131	0,8006	0,9792	0,9958	0,8645	0,6317
2018	0,4146	0,8367	0,2407	0,8558	0,7368	0,8863	0,4275	0,9156	0,4839	0,4173
2019	0,3902	0,9150	0,2593	1,0000	1,0000	0,8214	0,4275	0,9738	0,7871	0,4921
2020	0,3171	1,0000	0,7037	0,9780	0,9800	0,8893	1,0000	1,0000	0,8065	0,3065
2021	0,3133	0,9796	0,9444	0,6268	0,4455	1,0000	0,8992	0,8294	0,3613	0,2302
2022	0,7805	0,5289	1,0000	0,5329	0,3300	0,8486	0,8189	0,6987	0,2258	0,2950
2023	0,6323	0,6224	0,7593	0,6357	0,4579	0,7763	0,8010	0,8226	1,0000	1,0000

Tablo 10. Normalize Karar Matrisi (Maliyet Nitelikli Kriterler için)

	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10
2015	0,4372	0,6676	0,7615	0,9760	1,0000	0,8651	0,6541	0,7225	1,0000	1,0000
2016	0,3133	1,0000	1,0000	0,6766	0,8245	1,0000	0,5104	0,7007	0,4079	0,2531
2017	0,6255	0,5731	0,8609	0,5569	0,3898	0,8474	0,4365	0,7017	0,2313	0,2346
2018	0,7557	0,4939	0,7615	0,6228	0,2714	0,7654	1,0000	0,7631	0,4133	0,3552
2019	0,8029	0,4517	0,7071	0,5329	0,2000	0,8260	1,0000	0,7175	0,2541	0,3012
2020	0,9882	0,4133	0,2605	0,5449	0,2041	0,7629	0,4275	0,6987	0,2480	0,4836
2021	1,0000	0,4219	0,1941	0,8503	0,4490	0,6784	0,4754	0,8424	0,5536	0,6438
2022	0,4014	0,7814	0,1833	1,0000	0,6061	0,7995	0,5220	1,0000	0,8857	0,5024
2023	0,4955	0,6639	0,2415	0,8383	0,4367	0,8739	0,5337	0,8494	0,2000	0,1482

Yöntemin son aşamasında öncelikle, Eşitlikler (13-14) kullanılarak kriterlerin önem ağırlıklarından kaynaklanan sapma değerleri hesaplanmıştır. Ardından ikinci aşamada ise her bir karar alternatifi için Ω_i skoru Eşitlik (15)'ten ile belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara Tablo 11'de yer verilmiştir.

Tablo 11. RAWEC Yöntemi Sonuçları

	n_{ij}	n'_{ij}	Ω_i	Sıralama
2015	0,4484	0,1736	-0,4418	9
2016	0,3415	0,3276	-0,0208	7
2017	0,2191	0,4624	0,3570	2
2018	0,3201	0,3800	0,0856	5
2019	0,2325	0,4192	0,2866	3
2020	0,1578	0,4833	0,5076	1
2021	0,3211	0,3649	0,0639	6
2022	0,4137	0,2682	-0,2135	8
2023	0,2387	0,4236	0,2792	4

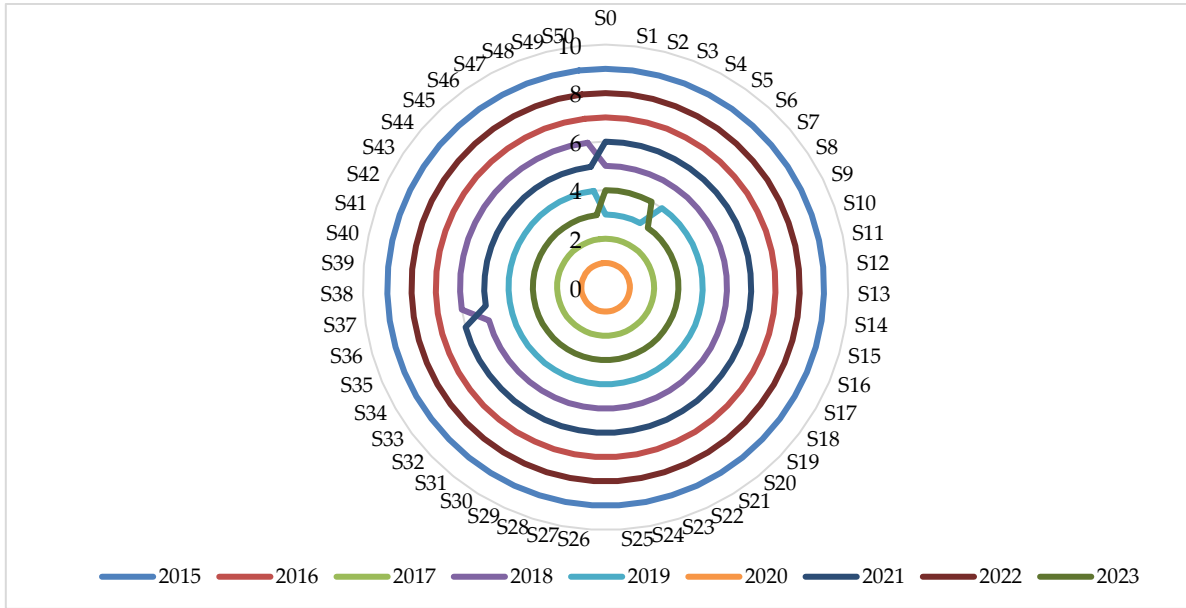
RAWEC yöntemine dayalı olarak Tablo 11'de rapor edilen bilgilere göre, Sompo Sigorta şirketinin kurumsal finansal performans açısından en başarılı olduğu üç dönem sırasıyla 2020, 2027 ve 2019'dur. Diğer taraftan, söz konusu şirketin kurumsa finansal performans açısından en başarısız olduğu üç dönem ise sırasıyla 2015, 2022 ve 2016 olarak tespit edilmiştir.

5. DUYARLILIK ANALİZLERİ

Sompo Sigorta'nın kurumsal finansal performansını karşılaştırmak amacıyla önerilen kavramsal çerçevenin uygunluğu bu bölümde birtakım duyarlılık analizleri ile test edilmiştir. Gerçekleştirilmiş olan duyarlılık analizi süreci üç aşamada tamamlanmıştır.

5.1. Kriter Ağırlıklarındaki Değişikliklerin Alternatiflerin Sıralaması Üzerindeki Etkisinin Analizi

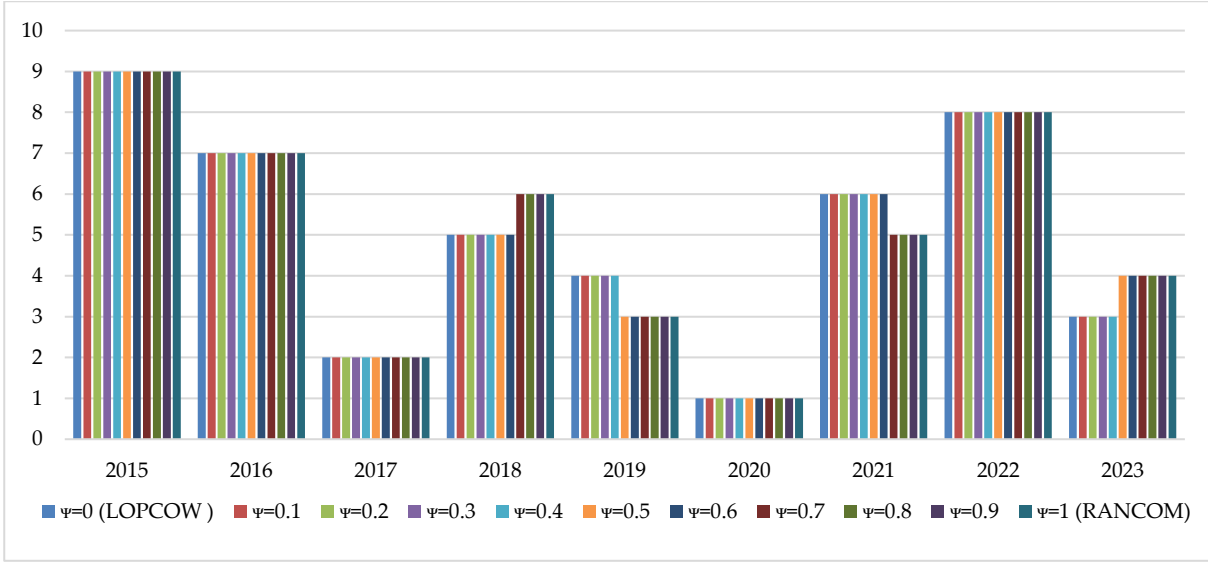
Bu duyarlılık analizi yönteminde, çalışma kapsamında tespit edilen en önemli performans kriterinin (D8) ağırlığı her senaryoda %2 oranında azaltılmıştır. Ardından, kalan 9 kriterin ağırlık değerleri oransal olarak artırılarak 50 senaryo üretilmiştir. Her bir senaryoda üretilen yeni ağırlık skorları RAWEC yöntemine dâhil edilerek, alternatifler yeniden sıralanmıştır. Yeni ağırlıklara dayalı olarak elde edilen sıralama sonuçlarına ilişkin bulgular Şekil 1'de verilmiştir. Şekil 1'de rapor edilen sonuçlar incelendiğinde, elde edilen sıralama sonuçlarının büyük ölçüde istikrarlı ve güvenilir olduğu ifade edilebilir.

Şekil 1. Yeni Ağırlıklara Dayalı Olarak Alternatiflerin Sıralanması

5.2. Kriterlerin Optimal Ağırlıklarının Belirlenmesinde Kullanılan ψ Parametresindeki Değişimlerin Sıralama Üzerindeki Etkisinin Analizi

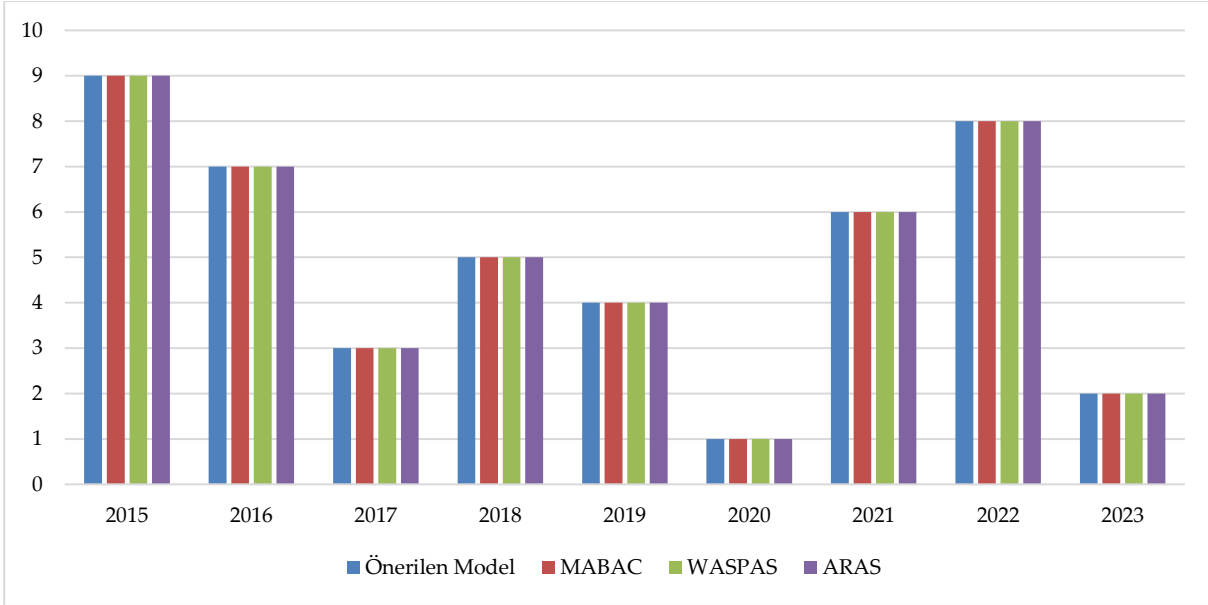
Çalışma kapsamında değerlendirilen kurumsal performans göstergelerinin nihai önem ağırlıklarını hesaplamak için kullanılan ψ parametresi literatüre uygun bir biçimde 0.5 olarak belirlenmiştir. ψ parametresine ilişkin değerler 0 ile 1 arasında değiştirilerek, bunların alternatiflerin sıralaması üzerindeki etkisi analiz edilmiştir. 10 senaryo kapsamında gerçekleştirilen sıralamalar Şekil 2'de verilmiştir. Şekil 2 dikkate alındığında, alternatiflerin sıralamasında çok önemli bir değişiklik görülmemektedir. Bu sonuç önerilen karar verme metodolojisinin tutarlı ve güvenilir olduğu sonucunu desteklemektedir.

Şekil 2. ψ Parametresinin Çeşitli Değerlerine Göre Alternatiflerin Yeniden Sıralanması

5.3. Önerilen Modelin Çeşitli ÇKKV Modelleri ile Karşılaştırılması

Mevcut araştırmada önerilen karar verme yaklaşımı kullanılarak elde edilen sıralamalara ilişkin bulgular, ÇKKV literatüründe yer alan MABAC (Pamuçar, & Ćirović, 2015), WASPAS (Zavadskas vd., 2012) ve ARAS (Zavadskas ve Turskis, 2010) yöntemleri ile karşılaştırılmış olup, ulaşılan sonuçlar Şekil 3'te gösterilmiştir. Şekil 3'te sunulan sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda, önerilen karar verme aracının maksimum düzeyde sağlam ve güvenilir olduğu ifade edilebilir.

Şekil 3. Farklı ÇKKV Yöntemlerine Göre Alternatiflerin Sıralama Sonuçları

6. YÖNETİMSEL VE TEORİK ÇIKARIMLAR

Finans sektöründe Çok Kriterli Karar Verme (ÇKKV) yöntemleri kullanılarak yapılan kurumsal finansal performans analizleri, bir organizasyonun finansal sağlığını ve operasyonel verimliliğini, çoğu zaman birbiriyle çelişen birden fazla kriteri dikkate alarak değerlendirmeyi içermektedir. Sigortacılık alanında kullanılan ÇKKV araçları, karlılık, likidite, ödeme gücü ve pazar payı gibi finansal göstergeleri entegre ederek kapsamlı bir değerlendirmeye olanak tanımaktadır. Ayrıca bu araçlar hem nicel hem de nitel verilere dayalı olarak belirlenen karar alternatiflerini sıralayarak sigorta sektörü ile ilgili karar vericilere ve uygulayıcılara daha iyi stratejik seçimler yapma kolaylığı sağlamaktadır.

ÇKKV yaklaşımlarının sigortacılık endüstrisinde kullanımı; doğru performans ölçümü, güçlü ve zayıf yönlerin belirlenmesi, operasyonların optimize edilmesi ve stratejik kararların iyileştirilmesi gibi konularda sigorta şirketlerinin üst yönetimine karar desteği sağlamaktadır ki bu da üst düzey yönetimin karlılık ve riski dengelemesine yardımcı olarak sürdürülebilir bir iş modelinin tesis edilmesine katkı sağlamaktadır.

Mevcut araştırmanın yönetsel çıkarımları aşağıdaki gibi özetlenebilir.

- Sunulan karar verme çerçevesi, kurumsal finansal performansın değerlendirilmesine yönelik süreci daha sistematik ve uygulanabilir hâle getirerek, sektördeki tüm paydaşlar açısından karşılaştırmalı analizlerin daha etkin ve erişilebilir biçimde gerçekleştirilmesini mümkün kılmaktadır.
- Mevcut araştırmadan elde edilen nihai ağırlıklandırma sonuçlarına göre, hasar prim oranı kurumsal finansal performansı etkileyen en önemli kriterdir. Buna ilaveten kurumsal finansal performans üzerinde etkili olan diğer iki performans kriteri ise sırasıyla konservasyon oranı ve acente alacaklarının özkaynaklara oranıdır. Dolayısıyla ilgili sigorta şirketi açısından bu sonucun anlamı şudur; Sompo sigorta en kritik üç performans kriterlerini dikkate alarak operasyonlarını optimize edebilir, karlılığını arttırabilir ve rakiplerine kıyasla rekabet üstünlüğü elde edebilir.
- Sigorta sektörünün fon yaratma kapasitesi ve sermaye piyasası üzerindeki kritik etkileri göz önüne alındığında, mevcut araştırmanın sonuçları, gelişmekte olan bir ekonomi olan Türkiye’de sigorta sektörünü düzenleyen mekanizmalar için sigorta hizmetlerinin kalitesinin artırılması açısından kritik çıkarımlar sunmaktadır.

Bu çalışma, karar verme literatürüne ve kurumsal finansal performans değerlendirme yaklaşımlarına önemli teorik katkılar sunmaktadır. Mevcut araştırmanın teorik çıkarımları ise aşağıdaki gibidir:

- çalışmada önerilen LOPCOW ve RANCOM yaklaşımlarını kapsayan hibrit ağırlıklandırma modeli, hem objektif veri temelli hem de öznel uzman görüşlerine dayalı ağırlıklandırma yöntemlerini entegre ederek karma karar problemleri için güçlü ve esnek bir çözüm çerçevesi önermektedir. Bu bağlamda, yöntemsel çeşitliliği yüksek olan karar verme problemlerine yönelik çok boyutlu ve dengeli bir teorik yaklaşım geliştirilmiştir.
- Çalışmanın bir diğer teorik katkısı, RAWEC yönteminin firma düzeyinde finansal performans analizine uyarlanmasıdır. Bu uygulama, RAWEC metodunun sigorta sektörü gibi düzenlemeye tabi, çok sayıda performans kriterine sahip alanlarda kullanılabilirliğini göstermektedir. Bu durum, yöntemin sektörel bazda genişletilebilirliğine dair akademik bir örnek vaka oluşturmaktadır.
- Literatürdeki birçok ÇKKV çalışması sektörel karşılaştırmalara veya çoklu firma değerlendirmelerine odaklanırken, bu araştırma yalnızca tek bir firmanın yıllar içindeki performansını analiz ederek firma bazlı uzunlamasına değerlendirmelere dair teorik bir zemin sunmaktadır. Böylece, finansal istikrar, kurumsal gelişim ve stratejik yönetim kararları açısından mikro düzeyde ölçümleme yapabilen analitik bir model önerisi geliştirilmiştir.
- Ayrıca, bu çalışma, LOPCOW, RANCOM ve RAWEC yöntemlerinin birlikte ilk kez entegre edilerek kullanılması açısından da özgün bir kurgu sunmakta ve bu iki yöntemin uyumlu çalışabilirliğine dair öncü bir teorik referans çerçevesi sunmaktadır. Söz konusu modelin farklı sektörlere, firmalara ve ülkelere uyarlanabilir yapısı, ilerleyen çalışmalarda geniş çaplı karşılaştırmalı analizlerin yapılmasına olanak tanımaktadır.
- Sonuç olarak, bu araştırma, çok kriterli karar verme literatürüne, finansal performans değerlendirme yöntemlerine ve sigorta sektörü özelinde yapılan firma düzeyindeki uygulamalara çok boyutlu teorik katkılar sunmakta; aynı zamanda gelecekteki akademik çalışmalara uygulanabilir bir metodolojik temel sağlamaktadır.

7. SONUÇ ve TARTIŞMA

Sigorta sektöründeki şirketler genellikle dört ana dalda faaliyet gösterir ve her biri farklı amaçlara hizmet etmektedirler: Hayat sigortası şirketleri; ölüm, sakatlık veya kritik hastalık gibi yaşamla ilgili riskler için teminat sağlamaktadırlar ve müşterilerine uzun vadeli tasarruf ve yatırım ürünleri sunmaktadırlar. Hayat dışı sigorta şirketleri mülk hasarı, sorumluluk veya motorlu taşıt kazaları gibi yaşamla ilgili olmayan riskleri kapsamaktadır. Emeklilik sigorta şirketleri emeklilik planlarına ve emeklilik birikimlerine odaklanırlar ve bireylerin emeklilik sonrası yaşam için servet biriktirmelerine yardımcı olurlar. Son olarak Reasürans şirketleri ise sigorta şirketlerine risk teminatı sağlayarak büyük ölçekli riskleri yönetmelerini kolaylaştırırlar.

Bu araştırma, hayat dışı sigorta sektörünün toplam prim üretimi içerisindeki yüksek payı ve sektörel dinamikler üzerindeki belirleyici rolü nedeniyle, analiz kapsamında hayat dışı sigorta sektörüne odaklanmaktadır. Bu kapsamda sigorta şirketlerinin kurumsal finansal performansının değerlendirilmesinde yeni bir bütünlük ÇKKV yaklaşımı önerilmiştir. Önerilen karar verme yaklaşımı LOPCOW, RANCOM ve RAWEC prosedürlerinden oluşmaktadır. LOPCOW ve RANCOM modelleri kriterlerin sırasıyla objektif ve subjektif önem ağırlıklarının hesaplamasında kullanılmıştır. Ardından bu iki model vasıtasıyla elde edilen ağırlıklar birleştirilerek nihai ağırlıklar elde edilmiştir. RAWEC modeli ise karar alternatiflerinin sıralanması amacıyla kullanılmıştır. Geliştirilen kurumsal finansal performans değerlendirme yaklaşımı bir vaka çalışması aracılığıyla uygulanmıştır. Bu vaka çalışması, hayat dışı sigorta hizmetleri sağlayan bir şirketin kurumsal performans değerlendirme sürecine odaklanmaktadır.

Entegre ağırlıklandırma bulgularına göre ilgili hayat dışı sigorta şirketinin kurumsal finansal performansı üzerinde etkili olan en önemli üç kriterler sırasıyla hasar prim oranı, konservasyon oranı ve acente alacaklarının özkaynaklara oranıdır. Elde edilen bu sonuçların genel olarak, literatürde yer alan, Sehhat vd. (2015), Aydın (2019) ve Demir (2022) tarafından yapılmış olan çalışmalarla benzer sonuçlar ortaya görülmektedir. Diğer taraftan elde edilen sonuçların literatürde yer alan, Işık (2019), Akbulut ve Gümüşkaya (2022) ve Akbulut ve Aydoğan (2023) tarafından yapılan çalışmalardan farklı sonuçlar ortaya koyduğu tespit edilmiştir. Bu farklılıkların sebepleri arasında, ilgili çalışmalarda kullanılan veri setleri, çalışmaların kapsadığı dönemler ve kullanılan ÇKKV yöntemleri gösterilebilir.

RAWEC sıralama sonuçları ise şirketin en iyi performansını COVID-19 pandemisinin ortaya çıktığı yıl olan 2020 yılında göstermiş olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla beraber genel sıralama sonuçları incelendiğinde ilgili şirketin performansının yıllara göre istikrarsız olduğu ifade edilebilir.

Sigorta firmalarının poliçe sahiplerine sundukları hizmet ve ürünlerin hem ekonomik etkileri hem de sosyal etkileri göz önünde bulundurulduğunda, sigortacılık sektöründe faaliyette bulunan firmaların sistematik olarak kurumsal finansal performansının analiz edilmesi çeşitli yelpazedeki paydaşlar açısından büyük önem arz etmektedir. Dolayısıyla, kurumsal finansal performans analizine odaklanan çalışmaların sayısının artması hem ülkede sigorta farkındalığının artmasına hem de şirketleri arasındaki rekabet ortamının ve hizmet kalitesinin iyileştirilmesine kritik katkılar sağlayabilir.

Her araştırmada olduğu gibi bu araştırmanın da bazı kısıtları vardır. Mevcut çalışmanın kapsamı, Türk sigorta sektöründe faaliyet gösteren hayat dışı sigortacıların kurumsal finansal performansının değerlendirilmesi ile sınırlıdır. Bu nedenle, elde edilen bulgular sektördeki diğer aktörler açısından genelleştirilemez. Gelecekteki araştırmalarda, farklı finansal ölçütler kullanılarak araştırma konusu tekrar ele alınabilir. Ayrıca, finansal göstergelerin yanı sıra çevresel, sosyal ve yönetim faktörleri ile ilgili finansal olmayan göstergelerin eklenmesiyle araştırmanın kapsamı derinleştirilebilir. Bununla beraber, kurumsal finansal performans uzman görüşlerinden faydalanarak gri küme teorisine ve bulanık küme teorisine (Pisagor bulanık, sezgisel bulanık, resim bulanık, küresel bulanık, Fermatean bulanıklığı ve nütrosifik bulanık gibi) dayalı karar verme yaklaşımlarına dayalı olarak analiz edilebilir.

KAYNAKLAR

- Ahmadi, S. M. T., Derakhshani, M., Gerivani, F., & Mosayeb, N. O. O. R. I. (2017). Ranking of the insurance companies of north khorasan province using TOPSIS method, *Quarterly Monetary & Financial Economics*, 13-16.
- Akbulut, O. Y. & Aydoğan, E. (2023). Türkiye'de faaliyet gösteren hayat/emeklilik sigorta sektörünün finansal performans analizi: 2010-2021 dönemi için ampirik bir uygulama, *Turkish Studies - Economy*, 18(4), 1203- 1221. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.71616>
- Akbulut, O. Y. & Gümüşkaya, T. (2022). Hayat dışı sigorta sektöründe finansal performansın bütünlük AHP-SV ve MAIRCA yöntemleri ile analizi, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 57(3), 2426-2448. doi: 10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.22.09.1941

- Akbulut, O. Y., and Aydın, Y. (2024). A hybrid multidimensional performance measurement model using the MSD-MPSIRAWEC model for turkish banks, *Journal of Mehmet Akif Ersoy University Economics and Administrative Sciences Faculty*, 11(3), 1157- 1183. <https://doi.org/10.30798/makuiibf.1464469>
- Akbulut, O. Y. (2025). Analysis of the corporate financial performance based on Grey PSI and Grey MARCOS model in Turkish insurance sector. *Knowledge and Decision Systems with Applications*, 1, 57-69. <https://doi.org/10.59543/kadsa.v1i.13623>
- Alenjagh, R. S. (2013). Performance evaluation and ranking of insurance companies in Tehran Stock Exchange by financial ratios using ANP and PROMETHEE, *European Online Journal of Natural and Social Sciences*, 2(3), 3478-3486.
- Aydın, Y. (2019). Türkiye'de hayat/emeklilik sigorta sektörünün finansal performans analizi, *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 107-118. doi: 10.29106/fesa.536729
- Bayrakçı, E. ve Aksoy, E. (2019). Bireysel emeklilik şirketlerinin Entropi ağırlıklı ARAS ve COPRAS yöntemleri ile karşılaştırmalı performans değerlendirmesi, *Business and Economics Research Journal*, 10(2), 415-434. doi: 10.20409/berj.2019.177
- Biswas, S., Bandyopadhyay, G., & Mukhopadhyaya, J. N. (2022). A multi-criteria framework for comparing dividend pay capabilities: Evidence from Indian FMCG and consumer durable sector. *Decision Making: Applications in Management and Engineering*, 5(2), 140-175. <https://doi.org/10.31181/dmame0306102022b>
- Çamlıbel, F. (2022). Evaluation of life and pension companies' performance with SD and MARCOS methods. *International Journal of Insurance and Finance*, 2(2), 1-16. doi: 10.52898/ijif.2022.6
- Demir, G. (2022). Hayat dışı sigorta sektöründe kurumsal performansın PSI-SD tabanlı MABAC metodu ile ölçülmesi: Anadolu Sigorta örneği. *Ekonomi Politika ve Finans Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 112-136. <https://doi.org/10.30784/epfad.1072645>
- Ecer, F., & Pamucar, D. (2022). A novel LOPCOW-DOBI multi-criteria sustainability performance assessment methodology: An application in developing country banking sector. *Omega*, 112, 102690. <https://doi.org/10.1016/j.omega.2022.102690>
- Hao, J. C., & Chou, L. Y. (2005). The estimation of efficiency for life insurance industry: the case in Taiwan. *Journal of Asian Economics*, 16(5), 847-860. <https://doi.org/10.1016/j.asieco.2005.08.004>
- Işık, Ö. (2019). Türkiye'de hayat dışı sigorta sektörünün finansal performansının CRITIC tabanlı TOPSIS ve MULTIMOORA yöntemiyle değerlendirilmesi, *BMIJ*, 7(1), 542-562. <http://dx.doi.org/10.15295/bmij.v7i1.1090>
- Işık, Ö. (2021). AHP, CRITIC ve WEDBA yöntemlerini içeren entegre Bir ÇKKV modeli ile AXA Sigorta şirketinin finansal performansının analizi. *Uluslararası İşletme, Ekonomi ve Yönetim Perspektifleri Dergisi (IJBEMP)*, 5(2), 892-908. <http://dx.doi.org/10.29228/ijbemp.55049>
- Işık, Ö., Çalık, A., & Shabir, M. (2025). A Consolidated MCDM framework for overall performance assessment of listed insurance companies based on ranking strategies. *Computational Economics*, 1-42. <https://doi.org/10.1007/s10614-024-10578-5>
- Işık, Ö., Shabir, M., & Moslem, S. (2024). A Hybrid MCDM Framework for Assessing Urban Competitiveness: A Case Study of European Cities. *Socio-Economic Planning Sciences*, 102109. <https://doi.org/10.1016/j.seps.2024.102109>
- Işık, Ö., Shabir, M. & Belke, M. (2023). Is there a causal relationship between financial performance and premium production? Evidence from turkish insurance industry. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(2), 1388-1412. <https://doi.org/10.30798/makuiibf.1220299>
- Khodamoradi, S., Safari, A., & Rahimi, R. (2014). A hybrid multi-criteria model for insurance companies rating. *International Business Research*, 6(7), 150-163.

- Pamučar, D., & Ćirović, G. (2015). The selection of transport and handling resources in logistics centers using Multi-Attributive Border Approximation area Comparison (MABAC). *Expert systems with applications*, 42(6), 3016-3028. <https://doi.org/10.1016/j.eswa.2014.11.057>
- Puška, A., Štilić, A., Pamučar, D., Božanić, D., & Nedeljković, M. (2024). Introducing a Novel multi-criteria Ranking of Alternatives with Weights of Criterion (RAWEC) model. *MethodsX*, 102628. <https://doi.org/10.1016/j.mex.2024.102628>
- Sehhat, S., Taheri, M. & Sadeh, D. H. (2015). Ranking of insurance companies in iran using AHP and TOPSIS techniques. *American Journal of Research Communication*, 3(1), 51-60.
- Venkateswarlu, R., & Bhishma Rao, G.S.S. (2016). Profitability evaluation and ranking of indian non-life insurance firms using GRA and TOPSIS. *European Journal of Business and Management*, 8(22), 153-170.
- Więckowski, J., Kizielewicz, B., Shekhovtsov, A., & Sałabun, W. (2023). RANCOM: A novel approach to identifying criteria relevance based on inaccuracy expert judgments. *Engineering Applications of Artificial Intelligence*, 122, 106114. <https://doi.org/10.1016/j.engappai.2023.106114>
- Więckowski, J., Wątróbski, J., Shkurina, A., & Sałabun, W. (2024). Adaptive multi-criteria decision making for electric vehicles: a hybrid approach based on RANCOM and ESP-SPOTIS. *Artificial Intelligence Review*, 57(10), 270. <https://doi.org/10.1007/s10462-024-10901-4>
- Zavadskas, E. K., Turskis, Z., Antucheviciene, J., & Zakarevicius, A. (2012). Optimization of weighted aggregated sum product assessment. *Elektronika ir elektrotechnika*, 122(6), 3-6. <https://doi.org/10.5755/j01.eee.122.6.1810>
- Zavadskas, E. K., & Turskis, Z. (2010). A new additive ratio assessment (ARAS) method in multicriteria decision-making. *Technological and economic development of economy*, 16(2), 159-172. <https://doi.org/10.3846/tede.2010.10>